

Sygn. akt VI RCa 116/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Olsztynie VI Wydział Cywilny Rodzinny w składzie:

Przewodniczący: SSO Aneta Szwedowska

Sędziowie: SO Zofia Rutkowska

SO Jolanta Biernat-Kalinowska (spr.)

Protokolant:: p.o sekretarza sądowego Marta Hołuj

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2017 roku w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **małoletniej A. Ś.** reprezentowanej przez opiekuna prawnego **M. Ś. i W. Ś.**

przeciwko **M. M. (1)**

oraz **K. M.**

o ustalenie ojcostwa i roszczenia z tym związane

na skutek apelacji opiekuna prawnego M. Ś.

od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie

z dnia 14 marca 2017 roku

sygn. akt III RC 235/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie IV w ten sposób, że zasądzoną kwotę alimentów podwyższa do 300 zł (trzystu złotych) miesięcznie i ustala początkową datę ich płatności na 26 marca 2016 roku;

II. w pozostałej części apelację oddala;

III. przyznaje adwokatowi M. T. od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Olsztynie) za świadczoną pomoc prawną z urzędu wynagrodzenie w wysokości 60 zł (sześćdziesięciu złotych) powiększone o należny podatek VAT.

Sygn. akt VI RCa 116/17

UZASADNIENIE

M. Ś. działając w imieniu małoletniej córki W. Ś. oraz jako opiekun prawny małoletniej A. Ś. wniosła o ustalenie, że M. M. (1) jest ojcem małoletniej A. Ś. urodzonej (...)

Ponadto wniosła o zasądzenie od opiekuna prawnego M. K. M. alimentów na rzecz małoletniej A. Ś. w wysokości 500 zł miesięcznie, kwoty 1 500 zł tytułem kosztów utrzymania małoletniej po jej urodzeniu oraz kwoty 1 000 zł tytułem zwrotu kosztów wyprawki małoletniej.

Po osiągnięciu w dniu 26 marca 2016 r. pełnoletności przez M. M. (1) M. Ś. wskazała, że podtrzymuje powództwo kierując roszczenia przeciwko niemu. Jednocześnie wskazała, że za okres do 26 marca 2016 r. podtrzymuje roszczenia przeciwko K. M. na podstawie art. 132 kro.

M. Ś. w toku postępowania wniosła również o pozbawienie M. M. (1) władzy rodzicielskiej nad małoletnią.

Pozwana K. M. wniosła o oddalenie powództwa.

Pozwany M. M. (1) wniósł o oddalenie powództwa w zakresie roszczeń finansowych oraz w zakresie pozbawienia go władzy rodzicielskiej.

Wyrokiem z dnia 14 marca 2017 r., sygn. akt III RC 235/16 Sąd Rejonowy w Olsztynie ustalił, że pozwany M. M. (1) jest ojcem małoletniej A. Ś. urodzonej w dniu (...) w O., córki W. Ś., dla której w Urzędzie Stanu Cywilnego w O. sporządzono akt urodzenia nr (...), pozostawił małoletniej nazwisko Ś., pozbawił pozwanego władzy rodzicielskiej nad małoletnią, zasądził od pozwanego tytułem alimentów na rzecz małoletniej A. Ś. kwotę po 150 zł miesięcznie, płatną do rąk opiekuna prawnego małoletniej M. Ś. do 10 dnia każdego miesiąca z góry, z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat, poczynając od dnia 01 września 2016 r., oddalił powództwo w stosunku do pozwanego M. M. (1) w pozostałej części, oddalił powództwo w stosunku do pozwanej K. M., nie obciążył stron kosztami sądowymi poza dotychczas poniesionymi i zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu.

Sąd ten ustalił, że pozwany M. M. (1) urodził się (...), zaś W. Ś. w dniu (...) Wyżej wymienieni podjęli współzycie płciowe, gdy W. Ś. miała 14 lat. W dniu (...) W. Ś. urodziła córkę A. Ś.. Postanowieniem Sądu Rejonowego w Olsztynie w sprawie sygn. akt III Nsm opiekunem prawnym małoletniej A. oraz jej rodziną zastępczą ustanowiona została M. Ś. – matka W. Ś..

Sąd I instancji ustalił, że rodzice M. M. (1) żyją, jednak zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej nad nim i , że pozostawał pod opieką swojej babci K. M., która była ustanowiona jego rodziną zastępczą.

Dalej Sąd Rejonowy ustalił, że pozwany M. M. (1) mieszka z babcią K. M., nie pracuje i nie uczy się. Ma przyznany zasiłek pielęgnacyjny w wysokości 153 zł, ponadto na podstawie decyzji MOPS O. może otrzymywać zasiłki celowe. Ma zdiagnozowane (...) oraz (...). Orzeczeniem z dnia 29 lipca 2014 r. został zaliczony do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności na okres do dnia 31 lipca 2017 r. Nie posiada majątku.

W odniesieniu do małoletniej W. Ś. Sąd I instancji ustalił, że jest ona obecnie uczennicą Liceum w systemie nauczania indywidualnego. Pozostaje na utrzymaniu matki oraz ojca, który płaci na nią alimenty w kwocie po 900 zł miesięcznie. Nie ma własnych dochodów ani majątku.

M. Ś. natomiast jest zatrudniona w (...) w O., jej zarobki netto wynoszą 1 600 zł miesięcznie. Aktualnie przebywa na urlopie wychowawczym. Poza W. Ś. ma na utrzymaniu starszą córkę. Otrzymuje alimenty na obie córki w łącznej wysokości 1 900 zł. Otrzymuje na wnuczkę zasiłek w wysokości 280 zł miesięcznie. Na zakup łóżeczka, fotelika, wózka i branek dla noworodka wydała około 2 000 zł.

K. M. utrzymuje się z renty w wysokości około 2 800 zł miesięcznie. Na opłaty wydaje około 800 zł. Ma 72 lata, jest po operacji amputacji piersi i leczy się na nowotwór.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Rejonowy zważył, że powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie.

Po przeprowadzonych badaniach genetycznych, których wynik nie był kwestionowany przez strony, rozstrzygnięta została ostatecznie kwestia ojcostwa małoletniej A. Ś.. Wobec zgodnego oświadczenia rodziców małoletniej odnośnie jej nazwiska Sąd nadał małoletniej nazwisko Ś.. Jednocześnie na podstawie art. 93 § 2 kro Sąd z uwagi na dobro małoletniej A. pozbawił pozwanego władzy rodzicielskiej nad nią.

W zakresie żądania alimentacyjnego Sąd wskazał, że z uwagi na szczególną sytuację pozwanego i deficyty jego osobowości jego możliwości zarobkowe są znacznie niższe niż innych osób w jego wieku. Podniósł jednocześnie, że w świetle ostatecznego orzeczenia uprawnionego organu nie jest on jednak trwale niezdolny do pracy i może wykonywać proste prace, a tym samym osiągać z tego dochody pozwalające na łożenie na utrzymanie córki. W ocenie Sądu I instancji zasądzona od pozwanego tytułem alimentów kwota po 150 zł miesięcznie znajduje się w jego możliwościach finansowych. Sąd zasądził alimenty od pozwanego od daty następującej po dniu doręczenia mu odpisu pozwu uznając, iż od tego dnia powinien się on być liczyć z roszczeniami powódki w tym zakresie.

Sąd Rejonowy oddalił powództwo w zakresie żądania powódki zwrotu poniesionych przez nią wydatków w okresie ciąży i porodu wskazując, iż pozwany był wówczas małoletni, stąd nie można było od niego wymagać aby podjął pracę zarobkową.

Sąd Rejonowy oddalił również roszczenia strony powodowej względem K. M. wskazując, że jej położenie prawne należy oceniać przez pryzmat art. 132 kro. Podniósł, że jest ona prababcią uprawnionej A., stąd przed jej obowiązkiem alimentacyjnym istnieje obowiązek dwojga rodziców i czworga dziadków małoletniej i tylko szczególna sytuacja usprawiedliwiłaby obciążenie jej tym obowiązkiem. W ocenie Sądu I instancji porównanie sytuacji materialnej i zdrowotnej pozwanej z pozostałymi zobowiązanymi do alimentacji nie uzasadnia obciążenia jej obowiązkiem alimentacyjnym względem małoletniej A..

Sąd Rejonowy mając na względzie trudną sytuację majątkową wszystkich stron odstąpił od obciążania stron kosztami sądowymi, ponad koszty już poniesione i zniósł wzajemnie między nimi koszty procesu.

Od powyższego wyroku apelację wywiodła powódka domagając się jego zmiany poprzez przyznanie alimentów od dnia osiągnięcia przez pozwanego pełnoletności w wysokości po 500 zł miesięcznie. Nadto wniosła o zasądzenie kosztów postępowania, według norm prawem przepisanych.

Zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi:

1. naruszenie art. 135 § 1 kro poprzez zasądzenie alimentów w wysokości nie odpowiadającej możliwościom zarobkowym pozwanego i potrzebom małoletniej A.,
2. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść wyroku tj. art. 233 § 1 k.p.c. polegające na dowolnej ocenie dowodów wbrew zgromadzonemu materiałowi dowodowemu, prowadzącej do bezpodstawnego przyjęcia, że:
 - możliwości zarobkowe pozwanego są znacznie niższe niż osób w jego wieku, co w konsekwencji powoduje, że wysokość alimentów należnych małoletniej winna ulec zdecydowanemu miarkowaniu,
 - deficyty osobowości pozwanego pozwalają na miarkowanie obowiązku alimentacyjnego, podczas, gdy pozwany nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy,
 - alimenty powinny zostać zasądzone od dnia następnego po dniu doręczenia pozwanemu pozwu podczas, gdy pozwany jako osoba pełnoletnia winien zdawać sobie sprawę z obowiązków jakie ciąży na rodziców względem jego małoletniego dziecka.

W uzasadnieniu wskazała, że o wysokości obowiązku alimentacyjnego decydują usprawiedliwione potrzeby uprawnionego oraz zarobkowe i majątkowe możliwości obowiązanej. Podniosła, że brak jest dowodów na to, że stan zdrowia pozwanego jest na tyle poważny, aby uzasadnione było tak znaczne miarkowanie ciężącego na nim względem małoletniej córki obowiązku alimentacyjnego. Nadto pozwany zaprzestając kontaktów z córką dobrowolnie pozbawił się możliwości choćby częściowego realizowania spoczywającego na nim obowiązku alimentacyjnego wobec córki poprzez osobiste starania o zaspokajanie jej potrzeb. W ocenie powódki zasadnym jest dostosowanie kwoty alimentów do aktualnych potrzeb małoletniej, które kształtują się na poziomie 500 zł miesięcznie.

Pozwany M. M. (1) w odpowiedzi na apelację powódki wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, że jego możliwości zarobkowe nie pozwalają mu uiścić alimentów w kwocie wyższej niż zasądzone zaskarżonym wyrokiem, gdyż jest osobą z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, co w sposób istotny utrudnia mu znalezienie zatrudnienia. Nadto zdiagnozowano u niego (...) i (...), które to choroby powodują znaczne trudności w panowaniu nad emocjami, samodzielnym rozwiązywaniu problemów i funkcjonowaniu w sytuacjach społecznych, stąd praca wiąże się dla niego ze wzmożonym stresem.

Odnosząc się do żądania powódki zasądzenia alimentów od dnia osiągnięcia przez niego pełnoletności wskazał, że jest ono niezasadne, gdyż celem świadczenia alimentacyjnego jest dostarczenie uprawnionemu bieżących środków utrzymania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki jest częściowo zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Sąd I instancji wprawdzie prawidłowo ustalił stan faktyczny w niniejszej sprawie, jednakże na podstawie poczynionych ustaleń wyciągnął zbyt daleko idące wnioski w zakresie barku możliwości płatniczych pozwanego.

Zgodnie z dyspozycją art. 133 § 1 kro rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie.

Zakres obowiązku alimentacyjnego (rozumianego w myśl art. 128 kro jako obowiązek utrzymania i wychowania dziecka) zależy od zakresu usprawiedliwionych potrzeb osoby uprawnionej, oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości osoby zobowiązanej – art. 135 § 1 kro. Wykonanie obowiązku alimentacyjnego względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie albo wobec osoby niepełnosprawnej może polegać w całości lub w części na osobistych staraniach o utrzymanie lub o wychowanie uprawnionego - w takim wypadku świadczenie alimentacyjne pozostałych zobowiązanych polega na pokrywaniu w całości lub w części kosztów utrzymania lub wychowania uprawnionego (art. 135 § 2 kro).

Zakres świadczeń alimentacyjnych w myśl art. 135 § 1 kro wyznaczają dwie przesłanki: z jednej strony będą to usprawiedliwione potrzeby uprawnionego, z drugiej zaś możliwości zarobkowe i majątkowe samego zobowiązanego. Między wymienionymi przesłankami istotnie zachodzi współzależność, wyrażająca się w tym, że usprawiedliwione potrzeby uprawnionego powinny być zaspokojone w takim zakresie, w jakim pozwalają na to możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego.

Ponowna analiza materiału dowodowego, dokonana w trakcie postępowania apelacyjnego jednoznacznie wskazuje, że możliwości zarobkowe i majątkowe pozwanego nie są na tyle niekorzystne, aby uzasadniały ustalenie alimentów na kwotę po 150 złotych miesięcznie.

Wprawdzie Sąd Rejonowy słusznie wskazał, że sytuacja pozwanego – ojca małoletniej A. jest dość trudna, w szczególności jeżeli chodzi o jego sytuację zdrowotną. Wskazać bowiem należy, że Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w O. zakwalifikował go do dnia 31 lipca 2017 r. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Natomiast podkreślenia wymaga, że z wymienionego orzeczenia nie wynika aby pozwany był osobą wymagającą odpowiedniego zatrudnienia, ani tym bardziej aby był osobą niezdolną do pracy. Nie ulega wątpliwości, że schorzenia pozwanego powodują, że ma na pewno trudności ze znalezieniem pracy i jej utrzymaniem, jednakże nie dyskwalifikują go jako pracownika.

Pozwany jest osobą pełnoletnią, młodą, która dopiero wkracza w życie zawodowe, jednakże nie ogranicza go to w możliwości znalezienia pracy, chociażby w sektorze budowlanym, w charakterze pracownika niewykwalifikowanego.

Pozwany swoimi działaniami doprowadził do tego, że ma córkę zatem musi on podjąć jakieś działania w celu znalezienia pracy, gdyż powinien partycypować w kosztach utrzymania małoletniej, tym bardziej, że nie pełni osobistych starań o jej wychowanie.

W ocenie Sądu biorąc pod uwagę zarówno sytuację materialną, jak i zdrowotną pozwanego powinien on świadczyć alimenty w kwocie wyższej niż zostały zasądzone przez Sąd Rejonowy w Olsztynie zaskarżonym wyrokiem.

Zadaniem Sądu Okręgowego kwota 300 zł leży w możliwościach zarobkowych pozwanego i pozwoli powódce, przy otrzymywanych przez nią świadczeniach na małoletnią zaspokoić podstawowe potrzeby dziecka.

Sąd uznał również za zasadne zasądzenie alimentów od daty osiągnięcia przez pozwanego pełnoletności, przyjmując, iż od tego dnia miał on już możliwość podjęcia pracy zarobkowej i łóżenia na utrzymanie córki.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i orzekł jak w punkcie I wyroku.

W pozostałym zakresie Sąd apelację oddalił, w oparciu o przepis art. 385 k.p.c., uznając, iż wyższe alimenty nie leżałyby w możliwościach zarobkowych pozwanego.

O wynagrodzeniu za pomoc prawną świadczoną z urzędu orzeczono na podstawie § 4 ust. 1 i 2 oraz § 10 ust. 1 pkt 9 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.